
ADVIES

Verslag over de staat van het leefmilieu 2019-2020

Aanvrager	Minister Alain Maron
Aanvraag ontvangen op	08-07-2022
Advies aangenomen door de Raad voor het Leefmilieu op	07-09-2022

Vooraf

Op 8 juni 2022 heeft de Raad voor het Leefmilieu (hierna « de Raad ») vanwege de regering een adviesaanvraag betreffende het Verslag over de staat van het leefmilieu 2019-2020 ontvangen.

Deze aanvraag vloeit voort uit de verplichting van de regering om om de vier jaar een gedetailleerd verslag over de staat van het leefmilieu in Brussel, en om de twee jaar een samenvattende nota met de belangrijkste milieu-indicatoren te publiceren. Dit verslag en deze samenvattende nota worden door Leefmilieu Brussel opgesteld en beschrijven de situatie van de verschillende componenten van het leefmilieu, de druk die erop wordt uitgeoefend, de sociaaleconomische context, het bedrijfsleven, het vervoer, de sociaal-demografische veranderingen en de ontwikkelingsperspectieven.

De milieu-informatie die moet worden opgenomen, omvat :

- de staat van de elementen van het leefmilieu, zoals lucht en atmosfeer, water, bodem, land, landschappen en natuurgebieden ;
- factoren, zoals stoffen, energie, geluid, stralingen of afval, emissies, lozingen en andere uitstoten in het leefmilieu, die een impact hebben of zouden kunnen hebben op de elementen van het leefmilieu die in het bovenstaande streepje worden genoemd ;
- de maatregelen, met inbegrip van administratieve maatregelen, zoals beleidslijnen, wettelijke bepalingen, plannen, programma's, milieueffectbeoordeling van plannen en programma's, milieuovereenkomsten en activiteiten die een impact hebben of zouden kunnen hebben op de elementen en factoren die in de twee bovenstaande streepjes worden genoemd, alsmede maatregelen of activiteiten ter bescherming van deze elementen ;
- de verslagen over de toepassing van de milieuwetgeving ;
- de kosten-batenanalyses en andere economische analyses en hypothesen die in het kader van de in het derde streepje hierboven bedoelde maatregelen en activiteiten worden gebruikt ;
- de staat van de gezondheid van de mens, diens veiligheid en de levensomstandigheden van personen, culturele bezienswaardigheden en gebouwen, voor zover deze door de staat van de elementen van het leefmilieu worden of kunnen worden aangetast ;
- de ruimtelijke ordening.

Deze informatie is gebaseerd op gewestelijke of eventueel lokale gegevens, waarvan sommige een coherente vergelijking mogelijk moeten maken met gegevens die door verschillende internationale instellingen in het kader van verslagen op het niveau van de landen of op het niveau van de stadsgewesten zijn verzameld, en waarvan sommige de specifieke kenmerken van Brussel moeten toelichten.

Advies

1. Algemene beschouwingen

De Raad prijst de regering voor dit samenvattend document en voor de positieve bevindingen die erin worden uiteengezet, met name wat de luchtkwaliteit betreft. Dankzij de links naar de meer volledige documenten kan in dit verslag een schat aan informatie worden teruggevonden.

De Raad betreurt echter het gebrek aan samenhang tussen de verschillende rubrieken, die in silo's worden behandeld. De lezer krijgt dus niet de indruk een ecosystemische kijk op de behandelde materies te krijgen, bijvoorbeeld wat betreft de verhouding tussen de natuurlijke energie die door de zon wordt geleverd en deze die door olieproducten, gas, enz. wordt ingevoerd. Hetzelfde geldt voor de aanpak van het waterbeheer, waarin geen aandacht wordt besteed aan de aanzienlijke invoer, het gebruik ervan en de lozing ervan ten overstaan van het regenwater. Deze gegevens zouden kunnen worden gebruikt als basis voor een discours inzake consumptiesoberheid.

Voorts is **de Raad** van mening dat dit verslag zich teveel beperkt tot bevindingen en duidelijker de te behalen doelstellingen en de maatregelen daartoe zou kunnen omvatten ; het document in zijn huidige vorm is enkel doeltreffend in geautomatiseerde vorm en met gebruikmaking van alle links. Bladzijde 12 bevat bijvoorbeeld het quiet.brussels-plan - waarom werd niet voor elke rubriek de link naar het (de) overeenkomstige plan(nen) gelegd ? Het document zou ook vergezeld kunnen gaan van een nog synthetischer document, voorgesteld in de vorm van een instrumentenbord van de belangrijkste indicatoren en met vermelding van het tijdschema voor de te behalen doelstellingen.

De Raad begrijpt dat de staat zich tot de jaren 2019-2020 beperkt, maar meent dat het nuttig zou zijn geweest om duidelijker verbanden te leggen ten overstaan van het jaar 2021, met name in verband met neerslag en overstromingen.

Gelet op het feit dat de WHO elektromagnetische golven als potentieel kankerverwekkend heeft aangemerkt, stelt **de Raad** voor om een rubriek toe te voegen waarin het concentratieveld van de golven en de evolutie daarvan in het Brusselse Gewest aan bod komen.

Deze rubriek wordt ook gerechtvaardigd door de schade veroorzaakt door elektromagnetische golven aan een groot aantal diersoorten (waaronder vogels en bestuivers) die magnetoreceptie nodig hebben om zich te oriënteren.

Tot slot betreurt **de Raad** het dat de verschillende thema's die op bladzijde 4 aan de orde worden gesteld, niet het essentiële vraagstuk van « grondgebruik en -bezetting » omvatten, terwijl groene ruimten, biodiversiteit en bodems wel zijn opgenomen, maar slechts als specifieke thema's worden behandeld.

2. Bijzondere beschouwingen

2.1 Luchtkwaliteit

De Raad verheugt zich over de positieve bevindingen inzake luchtkwaliteit, die door de resultaten van de Curieuzenair-studie bijvoorbeeld worden bevestigd. Het is duidelijk dat het door de Brusselse regering gevoerde beleid bijdraagt tot de voortdurende verbetering van de luchtkwaliteit.

De Raad wil er echter op wijzen dat in deze rubriek geen rekening wordt gehouden met de grote verschillen in luchtkwaliteit die tussen de verschillende wijken van het Gewest kunnen bestaan. De Curieuzenair-studie heeft aangetoond dat de « slechte » wijken soms nog ver verwijderd zijn van de door de WHO voorgestelde norm. **De Raad** vraagt zich dan ook af hoe de regering op deze bevinding denkt te reageren.

Wat de vormbeschouwingen met betrekking tot deze rubriek betreft, geeft de grafiek op bladzijde 8 enkel de evolutie van bepaalde « huidige » verontreinigende stoffen weer, terwijl voor **de Raad** ook de evolutie van meer « historische » verontreinigende stoffen in aanmerking zou moeten worden

genomen. De tabel met de Europese normen en de WHO-waarden onderaan de bladzijde bevat enkele cijfers voor een beter begrip.

Wat het luchtverkeer betreft, wijst **de Raad** erop dat het ook interessant zou zijn om de impact van de luchtvaartsector op de uitstoot van bepaalde deeltjes te analyseren, gezien het Brusselse Gewest gedeeltelijk overvlogen wordt. Er zou een vergelijking moeten worden gemaakt tussen de wijken die het meest worden overvlogen en deze die nooit worden overvlogen, waarbij de periode van totale lockdown als referentie zou kunnen dienen.

2.2 Geluid

Wat de door het luchtverkeer veroorzaakte geluidshinder betreft, is **de Raad** van mening dat een vergelijking zou moeten worden gemaakt tussen de wijken van het Gewest die het meest worden overvlogen en deze die nooit worden overvlogen, waarbij de periode van totale lockdown als referentie zou kunnen dienen.

Tevens is **de Raad** van mening dat de problematiek van het evenementengeluid (bijv. concerten op de Heizel en in Vorst-Nationaal) moet worden bestudeerd. Helaas wordt hiervan geen melding gemaakt in dit document of in de links die men erin terugvindt.

De Raad betreurt het ontbreken van gegevens inzake de overlast van trillingen, met name deze die door grote bouwplaatsen of door het commerciële spoorwegverkeer worden veroorzaakt. Deze problematiek is vaak gekoppeld aan deze van de geluidshinder ; indien (het verslag van) de staat van het leefmilieu geen specifiek hoofdstuk over trillingen bevat, zou ten minste één rubriek ernaar moeten verwijzen.

2.3 Water en aquatisch milieu

De Raad stelt voor om in de rubriek « Meer info » rechts informatie voor particulieren, instellingen en plaatselijke besturen toe te voegen, die hen in staat stelt het initiatief te nemen om regenwater in te zamelen : bijvoorbeeld hoe een regenwaterput aan te leggen of bomen te planten in bakken met een afvoer afkomstig van de weggoot.

2.4 Biodiversiteit in de stad

De Raad betreurt het dat het potentiële verlies aan biodiversiteit, indien het Josaphat-terrein zou worden ontwikkeld zoals thans is gepland, niet meer onder de aandacht wordt gebracht.

Op bladzijde 18 wordt in het document melding van een verlies aan oppervlakte met een hoge biologische waarde gemaakt. Het zou interessant zijn geweest om te reageren op het cijfer van de Universiteit van Amsterdam, namelijk een verlies van bijna 14,4 % aan groene ruimten in Brussel over de periode 2003-2016¹, en om dit cijfer in verband te brengen met de biodiversiteit.

De Raad zou graag willen weten welke middelen er bestaan voor het toezicht op en de verwijdering van historische of ingevoerde pesticiden of pesticiden die worden gebruikt waarbij het verbod wordt omzeild.

¹ <https://www.bruzz.be/milieu/brussel-versteent-en-snakt-naar-groen-2020-02-19>

2.5 Afval

Uit het verslag blijkt dat de hoeveelheid afval sinds 2018 stabiel is gebleven. **De Raad** vraagt zich dan ook af wat de regering van plan is te doen om deze hoeveelheid tegen 2023, wat volgend jaar al is, met 5% te verminderen.

De Raad stelt voor om op blz. 20 een paragraaf en links naar de Zero Afval Challenge² toe te voegen. Het zou immers voor de burgers interessant zijn om een overzicht te krijgen van de eenvoudige stappen die kunnen worden gevolgd om minder afval te produceren en om dit zonder sortering weg te werken. Een infografie of een lijst van 5 eenvoudige acties om uit te voeren zou relevant kunnen zijn.

2.6 Zorgen voor het milieu om onze gezondheid te behouden

Wat het kader « Wat kunnen we doen ? » op blz. 24 betreft, is **de Raad** van mening dat de voorstellen uitgebreider zouden moeten zijn en per thema zouden moeten worden uitgesplitst (mobiliteit, voeding, afval, huisvesting, energie, ...). Bijvoorbeeld :

- Mobiliteit : kiezen voor minder vervuilende vervoermiddelen ;
- Voeding : de voorkeur geven aan producten met de minste impact, seizoensgebonden fruit en groenten verbruiken, minder vlees en zuivelproducten verbruiken, minder verwerkte voeding verbruiken ;
- Afval : voor verpakkingsvrije producten kiezen, sorteren ;
- Huisvesting : de kamers verluchten, binnen voor minder verontreinigende materialen kiezen, voor een milieuvriendelijk verwarmingssysteem opteren ;
- Enz.

Indien dit onderdeel niet verder zou kunnen worden ontwikkeld, stelt **de Raad** voor om een link naar de website van Leefmilieu Brussel toe te voegen, zodat de burgers een overzicht zouden kunnen krijgen van de verschillende acties die zichzelf ten gunste van het leefmilieu kunnen ondernemen.

*

* *

² <https://leefmilieu.brussels/themas/zero-afval/zero-afval-challenge>